

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten (IV., Egyetem-utca 4. szám, földszint) és minden könyvkereskedésben kapható:

KÖZÉPISKOLAI OLVASMÁNYOK.

- Hevesi Lajos.** *Jelky András bajai fu rendkívüli kalandjai ötödfél világrészben.* Történeti kútforrások alapján a serdültebb ifjúság számára. Negyedik javított kiadás, 72 képpel. Diszkötésben 6 K.
- Hanusz István.** *Az állatok világából.* 92 szép kép-pel. Kötve 2 K 40 f. diszes kötésben 3 K 20
- Herodotos történelmi könyvei.** Ford. Geréb József. 3 kötet 8 K.
Görögül és magyarul, 3 kötet 16 K.
- Hatszáz Magyar Nemzeti Dal.** Szavaltatok és dalok gyűjteménye. Angol vászonkötésben 2 K, aranyozott diszkötésben 3 K, dúsan aranyozott diszkötésben, aranymetszéssel 4 K.
- Jókai Mór.** *A magyar nemzet története.* Regényes rajzokban. Magyar festőművészek festményei után illusztrálva. 3 kötet füzve 13 K, vászonkötésben 19 K.
— *Regék.* (V. K. 21.) 40 f.
Tartalom: A holtak harca A tündérmő fia. Az atya nyilai. A Zomotor. A csillaglovás. Csaba íre. A fehér sas. Stambulig lőtt nyíl. Hadak útja. — A tengerszem tündére. Thonuzoba.
— *Csalaképek a magyar szabadságharcból 1848—1849.* Illusztrált díszkiadás. Kötve 8 K.
— *Válogatott beszédei.* Kötve 3 K 20 f.
- Kölcsey Ferenc.** *Paránesis* és egyéb szónoki művei. Kötve 1 K 40 f.
- Középkori ázsiai utazók.** I. Rubruqis: Utam Tatárországban. II. Marco Polo könyve. Franc. fordította és jegyzetekkel ellátta dr. Brozik K. Három képpel 2 K.
- Külföldi ian.** Magyar költők műfordításai. Kötve 4 K.
- Lamb K. és M. Shakespeare mesék.** Bevezetéssel Shakespeare rövid életrajzával ellátta Mihály J. Atn. Volf Gy. Kötve 4 K 80 f.
- Magyar költők.** Költeményes gyűjtemény. A régibb és újabb verselés történetével, a költők rövid élet- és jellemrajzával Dr. Tolnay Lajostól. Diszes angol vászonkötésben 2 K 40 f.
- Müller Daniél.** *Az ókor története.* Átdolgozta Dr. Mangold Lajos. 2. kiadás 4 K.
- Pór Antal.** *Hellas fölirta és hellen államrégiségek.* 2 K 80 f.
- Plutarchos.** *Életrajzok.* Ford. Szilasi Móric. Kötve 4 K.
- Regék,** arab. Fordította Vörösmarty Mihály. Két kötet. Címképes kiadás. Diszkötésben 12 K.
- Schiller Frigyes.** *A harmincéves háború története.* Fordította Farkas István. Kötve 6 K.
— *Költeményei.* Fordították Szász Károly, Vargha Gyula és Váró F. Kötve 4 K.
- Sebestyén Gyula.** *Az Árpádok története.* 3 K.
- Selonszkij N. N.** *A jövő világából.* Fantasztikus regény. Fordította Ambrozovics Dezső 3 K.
- Szinnyei József.** *Az ezer tő országa.* (Finnország) 5 K 60 f.
- Szitnyai Elek.** *Levelek egy tanuló ifjához.* Vá-szonkötésben 2 K. 80 f.
- Székely Aladár.** Arany János «Toldi»-ja. Tanulmány 1 K 60 f.
- Szavalkönyv.** Szavaltásra legalkalmasabb költői és prózai művekből összeállított gyűjtemény. Diszes kötésben 1 K 60 f., angol vászonkötésben 2 K.
- Tennyson Alfréd.** *Költői beszédek.* I. Arden Enoch. II. király idyllek. Kötve 1 K 60 f.
- Thukydides.** Ford. Zsoldos Benő. Kiadta az Akadémia. Három kötet 6 K 40 f.
- Tompa Mihály összes költeményei.** Egy kötet. Díszes kötésben 4 K.
- Tibulus elegiái.** Ford. Csengeri János. Diszkötésben 2 K 80 f.
- Vas Gereben.** *A régi jó idők.* Regény számos raj-zal. Kötve 5 K 60 f.
— *Vagy idők, nagy emberek.* Magyar korrajz, szá-mos rajzzal. Kötve 5 K 60 f.
— *Egy alispán.* Magyar korrajz, számos rajzzal. Kötve 5 K 60 f.
— *A nemzet napszámosa.* Számos rajzzal. Kötve 5 K 60 f.
— *A pörös atyafiak.* Számos rajzzal. Kötve 5 K 60 f.
— *Életunt ember. Urambátyám és én, régül adomák.* Számos rajzzal. Kötve 5 K 60 f.
— *Garasos arisztokrácia.* Számos rajzzal. Kötve 5 K 60 f.
— *A tekintetes urak.* Számos rajzzal. Kötve 5 K 60 f.
— *A járatus det.* Korrajz; elbeszélések és adomák. Számos rajzzal. Kötve 5 K 60 f.
— *Dici.* Korrajz. Számos rajzzal. A kötet végéhez számos adoma van csatolva. Kötve 5 K 60 f.
- Verne Gyula.** *Antifer mester csodálatos kalandjai.* 72 képpel. Kötve 7 K 20 f.
— *Seuki fia.* Regény. 83 képpel. Kötve 7 K 20 f.
— *A «Cynthia» hajótöröttje.* Fordította Gaal Mózes. 22 képpel 3 K 60 f.
— *A francia zászló.* Fordította Gaal Mózes. 40 kép-pel. Kötve 4 K.
— *Grant kapitány gyermekei.* 172 képpel. Vá-szonkötésben 7 K 20 f.
— *Utazás a tenger alatt.* 107 képpel. Kötve 3 K 60 f.
— *A rejtelmes sziget.* Három részben. 136 képpel. Kötve 4 K 80 f.
— *Keraban, a vasszejű.* Regény. 40 képpel. Kötve 5 K 20 f.
— *Az Orinocoon fölfele.* Fordította Gaal Mózes. 49 kép-pel. Vá-szonkötésben 4 K 80 f.
— *Bombarnac Klaudius.* Egy hirlaptudósító jegyzet-könyve. 54 képpel. Kötve 5 K 20 f.
- Vörösmarty Epikai költeményei.** Diszkötésben 5 K.
— *Lyrái költeményei.* Diszkötésben. A költő arcképé-vel és életrajzával Gyulai Páltól. Diszkötésben 5 K.
- Varga Ottó.** *Magyarország története.* A Kisfaludy-Társaság által Lukács Krisztina-díjjal koszorúzott pályamunka. Képekkel gazdagon illusztrált kiadás. Vá-szonkötésben 16 K.
- Zrínyi Miklós gr. Szigeti veszedelme.** Az első 1651-iki kiadás után. Olesó kiadás. Vá-szonköt. 1 K 40 f.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

BURKUS.

Regény az ifjúság számára. Irta Gaal Mózes. 15

XIV.

Bekerülök az irodába. Marci valami bolondot cselekszik. Feri segédfogalmazó lesz.

Egy esztendeje, hogy a Cseley és Faragó cég szolgálatában állottam. A fizetésem tíz forinttal emelkedett. Szóval tekintélyes summa volt, ha még a mellékkeresetet is hozzávesszük. Így aztán jóformán meg sem éreztem Bandinak a költségeit. A fiú erősen tanult, elvégre ez volt az ő kötelessége s ezt becsülettel elvégezte. Nem akartam megengedni neki, hogy kondíciót keresen. Csak tanuljon, legyen belőle ember, aki tud valamit. Tudós emberre is éppen olyan nagy szükség van, mint napszámásra, iparosra, kereskedőre. Egyéb okom is volt, hogy ne engedjem meg: Bandi vékonypénzü legény maradt. Sokszor leszidtam őt arcának bőjtő színe miatt. Utóvégre ha valaki tudósna készül is, lehet pirosabb az arca, keményebb a karja. Beszereztem tizenöt kilós vasgolyókat s esténként azt kellett neki emelgetnie. Nem törődtem azzal, hogy a tudósok ilyesmivel foglalkoznak-e vagy nem. Bandi szótfogadott, ő még mindig az az érzékeny szívű, jó fiú volt, aki régen.

Az én sorsomban a második év elején lényeges fordulat állott be. Cseley úr berendelt az irodába. Ott aztán a számlák revidiálását bizta reám.

— Meg kell az üzletnek minden esinját-binját ismerni, — mondotta jóakarattal. — Remélem, nem ijed meg a munkától, Szathmáry úr?

— Nem, főnök úr. Teljes erőmből igyekezni fogok, hogy a bizalomnak, melyet belém helyez, megfeleljek.

A kollégák ezt a szokatlan előléptetést külön-

bözőképpen magyarázták. Egyik azt mondta, hogy Faragó úr belészeretett a zsentri fiúba s most mindenáron emelni akarja; a másik azt mondta, hogy a «méltóságos nagybácsi» keze működik a dologban. Alig hiszem, hogy csak egy is lett volna, aki elismeri, hogy az alatt az egy esztendő alatt a legjobb igyekezettel törekedtem, hogy magamat hasznossá tegyem s hogy a magam személyének előtérbe tolásával senki sem vádolhatott. Csupán azt vethették joggal a szemem közé, hogy társaságukat az üzleten kívül nem gyakran kerestem föl. De hát én arról nem tehettem, hogy a löversenyek roppant érdekessége nem büvölt el s arra meg egy csepp kedvem sem volt, hogy harminc-negyven forintot kockára tegyek abban a reményben, hogy esetleg tizszeres pénzt nyerek. A pénzszerzésnek ezt a módját haszontalannak tartottam. Egy-két szomorú, intő példa is elriaszthatott attól. Egyik kollégám ezer forinthez nyúlt hozzá. Negyednap az újságok hírért hozták annak, hogy eltűnt. Valahol a Csepel-sziget tájékán fogták ki a holttestét. A boldogtalan éjszakánként kártyázni járt. Özvegy édes anyja elmehetett koldulni.

Nem a legkellemelebb dolog, ha az ember a maga kartársaival olyan hideg viszonyban él, mint én, de elvégre is az ember az üzletbe azért jár be, hogy dolgozzék.

Cseley úr ebben az időben fogott hozzá, hogy a nagy, képes katalógust megszerkessze. Óriási munka volt ez, bámulatos szorgalommal és kedvvel dolgozott rajta. Gyakran nyolc órákor is ott ült a szobájában, az iroda kiürült. Én voltam még a szögletben álló asztalnál. Cseley úr behivatott.

— Ért-e az ilyen munkához, Szathmáry úr? — kérdezte tőlem.

— Ha főnök úr útbaigazít, talán én is értek valamit.

Cseley úr mosolygott.

Látja, az ember szükségéből fölcsap szerkesztőnek is. Nálunk még ilyesmivel egy kereskedő sem próbálkozott meg. El fogjuk árasztani az egész országot. Ingyen kapja meg, aki kéri. Belekerül harmincezer forintba, fog százezer forintot jövedelmezni néhány év alatt.

Ezeknek a nagy összegeknek a hallatára megsédült a fejem. De Cseley úr mondotta s az ő szavát szentírásnak vettem.

Míg dolgoztunk, kifejtette előttem, hogy miért nem fejlődik nálunk a kereskedelem, miért nem becsülik meg a kereskedőket? Miféle nagyszógalatot tesz a kereskedő az országnak? Mind olyan dolgok voltak ezek, amelyekről itt is, ott is hallottam, de olyan világos képét nem láttam, mint Cseley úr oktató szavai után.

Elhallgattam volna éjfélig is, de tizkor rendesen elmentünk. Vacsorát ő hozatott fel, együtt vacsoráltunk. Valóban úgy éreztem magam mellette, mintha nem az alárendeltje, hanem fia lettem volna.

Ha életemben szerencséről kell beszámolnom, íme a két nagy szerencse: először, hogy Bogdán Gergely mellett kezdetem meg a pályámat; másodsor, hogy Cseley úrnak az iskolájába kerültem; egyiknek az élet esze, másiknak az üzleti lángelméje volt reám maradandó hatással.

Ezt pedig miért mondom? Azért, mert erős meggyőződése, hogy minden embernek van szerencséje szüksége. Szerencse nélkül erősebb és keservesebb a küzdelem s néha egy zsák ész nem pótolhat egy maréknyi szerencsét.

Hanem az is bizonyos, hogy az életben kínálkozó szerencsét meg kell becsülni, mert az egyszer elszalasztott vagy meg nem becsült szerencse örökre hátat fordíthat nekünk.

Míg Cseley úr munkatársaképpen a nagy katalógus összeállítás körül dolgoztam, Marci-val, az én poéta bátyámmal, nem éppen épületes dolog történt.

Az egyetemre, hol neki immár évek óta jogot kellett volna hallgatnia, nem járt fel. Különböző lapokhoz vitte a verseit, novelláit, szóval erőnek erejével íróvá akart lenni. Semmi egyéb, csak író. Bandit meg engemet nevenséges filisztereknek tartott, akik a hétköznapi életnek unalmas igáját hordozzuk s az élet rémitő szürkeségében úgy botorkálunk, mint egy taposó malomban. Ő ezt sokkal cifrábban mondotta, de mégis ha-

vonta kétszer-háromszor megpumpolt engem, a szánandó filisztert. Állandóan azzal biztatott, hogy nemsokára egy nagyon tekintélyes laphoz jut be; ő fogja a tárca-rovatot vezetni, aztán emlegetett akadémiai pályadíjakat, azokat a bizonyos sárga csíkokat, melyek után a Pegázuslovak olyan szertelen hévvel szoktak futni.

Marcinak beszélhettünk, ameddig tetszett, nem hallgatott reánk. Néha roppant elegáns ruhákban láttuk, máskor vékony, kopott öltözetben. Egyszer hajlandó lett volna lehozni nekünk a csillagokat, máskor az életet cudarnak, haszontalannak nevezte.

Egy szép napon arra ébredtünk fel, hogy Marci eltűnt Budapestről. Sem Guszti bácsi, sem Feri nem tudtak róla semmit. A lakásán tizszer is kerestük, de a háziasszonya nem tudott róla egyebet, minthogy bepakolt egy-két ruhadarabot s azt mondta, hogy egyik vidéki barátjának a látogatására megy.

Hova lehetett? Nem mertük haza megírni, hátha szegény édes anyánk erősen a szívére találja venni. Minden reggel reszketett a kezünk, mikor a lapot néztük s a napi újdonságokat végig böngésztük. A kishírek, a rendőri hírek... senki és semmi nem tudott hirt adni róla.

Végre Feri levelet kapott tőle. Biharmegyében volt egy szintársulatnál. Mindenáron jellemzés akart lenni, de nem úgy, mint a protekciós nagyságok, hanem mint a régi magyar színész apostolai, az igazi nagyságok. Végig fogja enni a nyomorúság kenyerét és — szörnyen áradozó, magasztos levél volt, annyira magasztos, hogy mikor Feri végére ért, így kiáltott fel:

— Hát tisztára megbolondult az a Marci!

Írt neki Feri egy nagyon komoly, szinte fenyegető levelet, melyben egy esomó szemrehányást tett neki; figyelmeztette a kötelességre, a hálára a szülők iránt. Igen okos levél volt, de én a hangját meglehetősen hidegnek találtam. Írt Bandi is, még pedig a maga és az én nevemben. Szerető hangú, kedves levél volt ez. (Vettem is örömben egy nagy görög-német szótárt Bandinak.)

Sem az egyik, sem a másik levél nem hatott Marcira.

Másfél hónap múlva pénzt kért tőlem egy kurta levélben. Én is hasonló kurta levelet írtam neki:

«Ha a pénz arra kell, hogy visszajöjj Pestre, rögtön küldöm, de arra nincs pénzem, hogy vándorkomédiásokat tartsak el apró költséggel.»

Végre is nem tehattunk egyebet, mint azt, hogy megirtuk a dolgot az öregnek. A levélíró deák megint Bandi volt. Ez a fiú igazán szívrehatóan tudott írni.

Édes apánk egy hét múlva fenn volt Pesten. Ferihez szállott, mert a mi szobánk meglehető-

Némán lehajtottuk a fejünket. Nem tudunk e szomorú kérdésre vigasztaló választ adni.

— Ne búsuljon, édes apám, — mondtam én később. — Marci jó iskolába került. Megkóstolja a legkeservesebb kenyeret, majd elmegy tőle a gusztusa. Nem árt neki, ha éhezik.

CURIE PÉTER ÉS NEJE, A RÁDIUM FÖLFEDEZŐI.

sen kicsiny volt, Guszti bácsiék a szálló vendégeket elvből nem szerették (mert kizavarta volna őket megszokott kényelmükből); Ferinek két ablakos utcai szobája volt az Andrássy-úton, sötét előszobája is. Ő mindig rangjához méltóan kvártélyozta be magát.

Szegény apánk hogy megöregedett!

Bandi és én vártuk őt az állomásnál. Este fél kilenkor érkezett. Első kérdése az volt:

— Nem jött vissza az a rossz fiú?

Bandi is úgy vélekedett, hogy Marci pillanatnyi fellebbbanásában tévelyedett arra a pályára. Az írók és művészek barátsága megrészegítette, majd beáll a józanság és...

— De mikor áll be, fiam? Az idő repül, az évek meggyülekeznek a feje fölött. Én most azért jöttem, hogy egyenesen hozzá menjek s elhozzam őt.

Édes apám másnap akart indulni, de mielőtt elindult volna, váratlanul sürgöny jött Bandinak a címére, még pedig Marcitól:

«Pista küldje a húsz forintot s holnap este köztetek lesznek. Marci.»

A pénzt rögtön útnak indítottuk s másnap este egy éktelen szélkergetőben, csupaszra borotvált arccal, mértéktelenül lesoványodva megérkezett Marci.

Megint Bandi és én vártuk s arról, hogy édes apánk is fenn van Pesten, egy árva szót sem szólottunk. Egyenesen a Feri lakására vittük.

— Talán csak nem vár Feri díszvacsorával? — kérdé félig csodálkozva, félig tréfásan.

— Alighanem, — felelé Bandi, — mert a tegnapi hivatalos lap öröndetes hirt hozott Ferinek. Most már nagyobb fizetést kap. Segédfogalmazó lett belőle.

— No, fiúk, akkor ma reggelig iszunk!

— Majd meglátjuk, Marci! Hála Istennek, hogy itt látunk. Hát hazulról kaptál-e levelet?

— Ez az oka, hogy újra láttok. Az öreg úgy a lelkemre beszélt! Igazán megrázó levél volt. Mikor elolvastam, azt hittem, hogy én vagyok a világon a legnagyobb gazember.

Ezért a szóért megöleltem Marcit.

— Hát téged mi lelt, Burkus? — kérdezte álmétkodva. — Mondom, hogy az öreg levele térített vissza. Egy napig olyan voltam, mintha bolond lettem volna. A színpadon számárságokat mondtam, az igazgató a színpalak mögött leszamarazott. Én vissza «ökröztem» — s ezek után nem volt tovább maradásom.

Elképzelhető, hogy mekkora diadallal vittük őt — édes apánk színe elé.

— Hozzuk az elveszett, de megtért báranyt! — kiáltotta diadallal Bandi.

Édes apám könnyező szemmel és tárt karokkal fogadta. Egy zokszót sem mondott. Úgy telt el az esténk, mintha valami nagy ünnepet ültünk volna. Régi, kedves dolgokról, öröndetes jövőről mesélgettünk. Elhatároztuk, hogy Marci a hónap elsejéig Ferinél marad lakáson, aztán mi Bandival veszünk egy nagyobb szobát s hozzánk költözik. Majd csak megélünk hármascskán. Marci mindenbe beleegyezett. Kicsit el is volt érzékenydedve. Úgy sajnáltuk őt mind!

Ki tudja, minő szép álmait temette ő el ezen az estén? A meg nem valósült álmok temetése néha fájdalmasabb, mint a megvalósült álmok felett az örönd öröndetes.

Szegény apánk negyednap megnyugodva mehetett haza.

Meglátogatta az én főnökeimet is. Cseley úr — amint édes apám mesélte — rendkívül melegen

fogadta: Faragó úr is szíves volt iránta, de meglehetősen tartózkodó. Amiket tőlük hallott, azzal úgy látszik, erősen meg volt elégedve, mert az állomásnál a váróteremben félre szólított s így szólott hozzám:

— Édes anyád öröndében sirni fog, ha elmesélem, milyen fiú lett belőled! Amit pedig Bandiért teszel, azt mi soha sem fogjuk elfelejteni.

(Folytatása következik.)

AZ ANYA.*

Bölcsőben hullámos párnán kiseded,
Nyugtalanul alszik, majd fölédred,
Karjait kitarja, sírva fakad,
Majd nyöszörög szegény, majd elakad,
Forgatja szemeit . . . beszélhetne . . .
Oh, de még nem képes, ajka kötve . . .
Mije fáj? Ki érti, hogy mi baja? —
Bölcsőnél térdelő édes anya.

Ifjú lett a kised; lelke szárnyal,
Eszméi szállnak a csillagokkal;
Keblére öleli a világot,
Hisz, remél, vágyakat, eszményt alkot . . .
Ha csalódik s lelke ködbe borul,
Oh, kinek beszéljen fájdalmitul?
Ki ad reményt, minden ha elhagyta? . . .
A gyöngéd, szerető édes anya.

Küzdés szent eszméért férfi célja,
Boldogságát, kényét érte adja;
Hona és családja: ezekért él,
Fárad értök, csügged s újra remél . . .
S ha mindkettőt sújtva, jó a végzet,
Romba dönti, mit ő küzdve végzett
S gonddal telt homlokát ránc borítja:
Főlel, vigasztal a jó anya.

Mindenütt az élet utain át
Érezzük szerelmét, szívjóságát;
Főláldozza értünk napját, éjét,
Csakhogy nekünk édes legyen a lét:
Lemondva érettünk önzetlenül,
Mindenütt szeretettel vesz körül . . .
Oh, áldjuk mindnyájan a jó szívet,
Hisz ő van mellettünk Isten helyett!

Petrovics László.

* Mutatvány szerzőnek «Lelkem világából» című kötetéből.

A RÁDIUM.

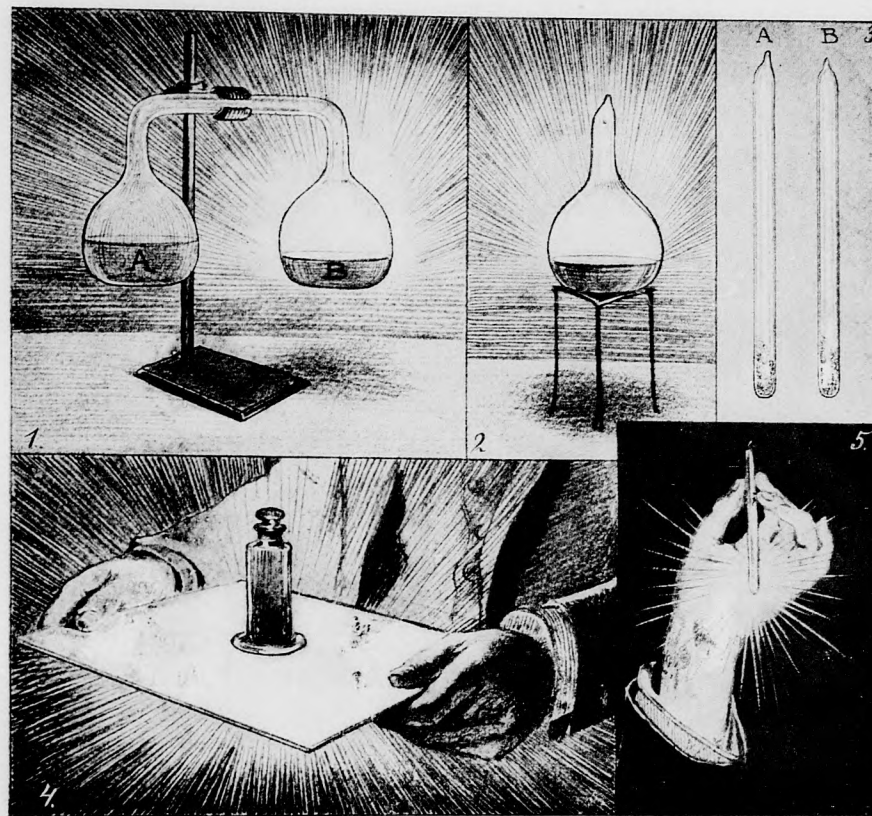
Képekkel.

Napjaink legújabb s legtitokzatosabb eleme a rádium. Érték tekintetében ugyancsak meghaladja az arany árát. A munkamegtakarítás vagy jobban mondva az az óriási munka, melyet a rádium segítségével elő lehet állítani, meg szinte

vegyész között osztottak meg. Ők a rádium felfedezői.

A rádium a fémek közé tartozik s csak néhány év óta ismeretes; fölfedezői Curie párisi tudós és lengyel származású neje, kik e csodálatos fémét az uranin nevű fémből állították elő 1898-ban.

A rádiumnak jellemző tulajdonságait a követ-

1. A (B) edényben levő cink-sulphid fényes világitást nyer az (A) edényben levő rádium-oldattól. 2. Cink-sulphid zárt palackban, rádium-sugaraktól nyert fényben. — 3. Rádium zárt csövekben. — 4. Báriumplatinocyanidból készült lemez fényesen világít, ha egy üvegben rádiumot tesznek rá. — 5. Világító erejű rádium-chlorid.

A RÁDIUM ÉS SUGARAI.

csodaszámába megy. Biztosat a tudomány még nem tud ez új elemről, mivel csak igen kis mennyiségű rádium állott a kutatók rendelkezésére.

A rádiumra a világ figyelmét a Nobel díjak terelték. A füstnélküli lőpor s a dinamit nagynevű feltalálója 40 millió koronányi vagyonáról úgy rendelkezett, hogy ennek egy részét éventént egy fizikus, egy vegyész, egy orvos s egy író kapja meg.

A Curie házaspár nyerte el az idén a vegyészeti díj felét, melyet köztük és Becquerel Henri

kezökben foglalhatjuk össze: az új fém azok közé az anyagok közé tartozik, melyeknek megvan az a tulajdonságuk, hogy sugarakat bocsájtanak a térbe. S a hihetetlen dolog most következik. E sugarak kibocsájtása alkalmával a rádium anyagának legcsekélyebb része sem vesz el. A mai természettudomány azt tanítja, hogy minden munkához erő kell. Munkamegtakarítás lehetséges (a gépek mutatják ezt legjobban), de munka nélkül, az anyag egy csekélyke részének elvessése nélkül, munkát eddig nem tudtak előállítani.

A rádium állandóan hőt fejleszt. Crookes W. angol tudós a nemzetközi kémiai gyűlésen a rádiumot az elemek legesodásabbikának nevezte. Crookes kísérleteivel megmutatta, mily sajátos hatást fejt ki a rádium az anyagokra. Először tökéletes sötétségben parányi kis darab rádiumot tett egy érzékeny lemezre s a fém fényét 24 óráig engedte ez utóbbira hatni. Az eredmény egy fénykép lett az érzékeny lemezen; e fényképen a fekete szurokére a belőle kisugárzó sugarak miatt fehérnek látszott. Egy más alkalommal a Royal Society ülésére menve, egy kis darab rádiumot a nadrágja zsebébe tett s mire hazatért, égési seb volt a combján, melynek teljes gyógyulása hónapokba telt, oly mélyre hatoltak testébe a rádium sugarai. Azóta a rádiumot egy fémdobozban hordja s a fémdobozt ismét egy bőrzsákba teszi.

Crookes egy m^2 nagyságú spheritilemezre rádiumoldattal ráírta a rádium szót. A táblát bevitte egy elsötétített szobába s ott egész jól el tudta olvasni az írást.

Egy szentpétervári tudós egerekkel kísérletezett, melyeket alacsony, erősen elzárt üvegedényben tartott; az edény födelére 1—3 napra rádiumot tett. Harmad- vagy negyednapra az egerek sajátos tünetek között pusztultak el. Még feltünőbbek s az egész világon nagy izgatottságot keltek e tudós azon kísérletei, melyeket a rádiumnak a vakokra való hatására nézve tett. Az olyan vakok, akiknek csak a szemük hiányzik, de a látóidegük épségben van, vagyis akik a fényt, ha gyengén is, érzik még, ha valamelyik szemükhöz rádiumot tartott, még erős világításnál is fényhatást éreztek. Az olyan vakok pedig, akik a fényt a sötétségtől meg tudják különböztetni, de a tárgyak formáit már nem ismerik fel szemükkel, a sötét szobában felismerték a rádium által megvilágított fémlapon a reflektáló tárgyak árnyképeit. Egy tíz és egy tizenegy éves fiú, akik életük első éveiben vakultak meg, a rádium segítségével életükben először láttak meg bizonyos tárgyakat: kulcsot, keresztet, négyyszögöt stb. Ily módon mindketten megtanulták már az orosz abécét s immár egész szavakat is olvasni tudnak.

A rádium igen ritka fény. Az egész világon nincs összesen egy kilogramm belőle. Egy milligramm ára 9 kor. 60 fillér. Curie azt mondja, hogy laboratóriumában sikerült csaknem teljes vegyi tisztaságú rádiumot előállítani, melynek grammja 24,000 koronába került. Egy kilogramm ára tehát 24 millió koronába kerülne.

E drágaság magyarázatát könnyen belátjuk, ha tudjuk azt, hogy egy kilogramm rádium előállításához 5000 tonna uránium kell. A vegyileg tiszta rádiumot elektromos úton állítják elő.

Ma azt mondják a természettudósok, hogy a rádium oly test, melynek atómjai a szomszédos testeket «bombázzák» (London, a híres vegyész használta e kifejezést). Ez idézi elő a hőt. De most azt kellene megmagyarázni a tudományoknak, hogy mért nem fogy ez óriási munka mellett a rádium anyaga. Egy francia tudós kiszámította a rádium ez atóm-bombáinak kalóriai értékét s azt találta, hogy egy kilogramm rádium által fejlesztett hő képes volna egy ezer hektár területű és öt méter mélységű tó összes vizét felforralni.

Hogy a rádium-kérdés egész tudományos fontosságát megértsük, utalni kell a fizika egy ismert alaptörvényére: az energia különböző formái átváltozhatnak egyik a másikba, vagyis más szóval a fényt hővé, elektromossággá stb. lehet változtatni s megfordítva; ez az erők kölcsönhatásának törvénye, melyet az energia megmaradásának is neveznek. Ebből az következik, hogy semmi sem lesz a semmiből. Ha gőzerőt akarunk, szénét kell hozzá fogyasztani és így tovább.

A rádium ezzel szemben szakadatlanul hőt bocsát ki magából s ennek a hőnek valami módon elő kell állnia, mert magától nem állhat elő s nem lehet egyéb, mint az energia valamely más fájának hővé változása.

Mai számunkban bemutatjuk egyik képünkön a rádium felfedezőit: Curie Pétert és nejét, a másikon meg a rádiummal való kísérleteket. Az ehhez való magyarázó szöveget megtalálják olvasóink a kép alatt.

TIBET.

Irta Tonelli Sándor.

A XVIII. század végével a földrajzi kutatásnak egy igen jelentős része befejeződött. A kontinensek körvonalai mind meg voltak állapítva, elég pontos térképeken fel voltak véve a világ-tengerek szigetei, úgy, hogy nagy vonásokban az egész földkerekség ismeretessé lett. A XIX. századra egy másik nagy feladat várt: a részletes kutatás, a kontinensek belsejének megismerése, az előző századok munkájának kiegészítése, befejezése. Nagy szárazföldi utazók, mint Stanley és Livingstone Afrikában, Vámbéry és Prsevalszkij Ázsiában, Nansen s Nordenskjöld a sark-

vidékeken igen sokat tettek ebben a tekintetben s az ismeretlen, fehér helyek száma a térképeken évről-évre fogyott. És mégis még ma is vannak a földnek olyan részei, amelyekre európai ember alig tette a lábát, amelyek a tudomány számára ma is nagyrészen ismeretlenek.

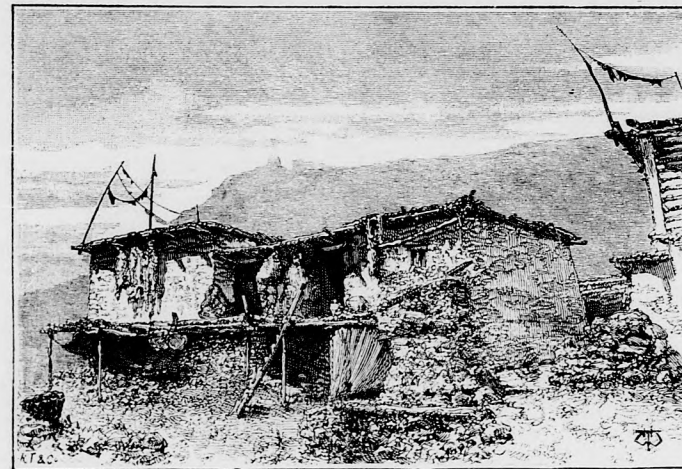
Természetesen ilyen vidékek ma már csak a nagy kontinensek közepén vannak, amelyeknek megközelítését úgy a természeti tényezők, mint maguk a lakosok megnehezítik. Ezen területek közé tartozik Belső-Ázsiának egyik legérdekesebb és a földkerekségnek legmagasabb fekvésű országa: Tibet.

Pedig Tibet mindenestre egyike azon országoknak, amelyeknek teljes megismerése nem maradna eredmény nélkül a tudományra nézve. Lhassában, a tartomány fővárosában, ahol a buddhista vallás egyik főpapja, a dalai láma székel, van egy ősrégi könyvtár, amelynek átkutatása óriási fontosságú lenne a történelmi tudományokra. Sokan gyanítják, hogy ez a könyvtár világosságot tudna deríteni a népvándorlás első, még Ázsiában lefolyt mozgalmaira és többek között a magyarok őstörténetére is. Európai embernek azonban még nem volt alkalma, hogy ezt a könyvtárt megtekintse.

Kiseb mértékben ugyan, mint a lhassai könyvtárban, de valószínűleg nagybecsű dolgok lehetnek elrejtve Tibet számos kolostorában is. Erre már az indiai angolok korán rájöttek és az indiai tudós társaság tagjai a múlt század folyamán számos kísérletet tettek ennek az európaiak előtt elrejtett művelődésnek megismerésére. Ez azonban mindeddig csak egy hazánkfiának, a lelkes Körösi Csoma Sándornak sikerült. Ő elindult Ázsiába, hogy a magyarok ősrökonait felkeresse. Úgy gondolta, hogy valahol Khina északi részén találhatja meg őket. Indiában azonban figyelme Tibet felé fordult és valószínűleg helyesen úgy gondolta, hogy ott igen sok becses adatot találhat a magyar őstörténetre vonatkozólag. Tibet északnyugati határán éveket töltött a ganglai, pukdali és kanumi zárdákban; megtanulta a tibeti nyelvet, összegyűjtötte ennek az ősi nyelvnek szókincsét, megírta nyelvtanát, ame-

lyet az «Asiatic Society» államköltségen adatott ki. Mikor azonban így sikerült maga felé fordítani a tudós világ érdeklődését és megszerezte a tulajdonképpeni nagy úthoz szükséges anyagi eszközöket, 1842-ben Darjilingben hirtelen elhalálozott. Talán ha életben maradt volna, neki, a tibeti nyelv nagy ismerőjének sikerült volna a titokzatosságot eloszlatni, amely Tibetet, Lhassát és a tibeti könyvtárakat ma is fedi.

Halála után négy évvel két francia jezsuita: Huc és Gobet Khina felől eljutott ugyan Lhassába, de a tibeti nyelv gyarló ismeretével nem sokra mehettek. Ők voltak az egyedüli európaiak, akik Lhassát láttak, de útjuknak mindössze annyit

TIBETI HÁZ.

értéke volt, hogy az angolok figyelmét újból a dalai láma birodalmára irányozták. Azóta azonban az európaiak kísérlete, hogy Lhassát elérjék, sikertelen maradt. Nem sikerült Henrik, orleansi hercegnek, Bowernek, akik délről iparkodtak megközelíteni, sem pedig a vakmerő orosz ezredesnek: Pzsevalszkij Miklósnak, aki Szibéria felől akart odajutni. Tizenöt orrosszal kétszáz kilométernyire közelítette meg Lhassát, de onnan kénytelen volt visszafordulni. Az utóbbi évek sikertelen kísérletei közül élénk emlékezetben van még Landor esete, aki vállalkozását csaknem életével fizette meg.

Érdekes azonban, hogy bármennyi fontos és becses föld- és néprajzi adatot gyűjtöttek ezek az utazók, Tibetre vonatkozó legfontosabb ismereteinket még sem nekik köszönhetjük. Az indiai angol kormány ugyanis látva, hogy a fanatikus tibeti nép különösen az európaiak iránt viselte-

tik nagy ellenszenvvel, más eljárásához folyamodott. Indiai és angol főiskolákon tanult, európai műveltségű hindukat, u. n. panditákat bizott meg a kutatással, akik a legtöbb esetben sikeresen is jártak el. Különösen egyikök: Main Singh érdemel említést, aki kétszer is megfordult Lhasában (1874 és 1878—81) és ő hozta onnan az egyedüli fényképfelvételeket. Úgy, hogy ma az a sajátos eset áll előttünk, hogy Tibet déli részéről csaknem teljesen pontos térképeink vannak, anélkül, hogy legtöbb részén európai valaha járt volna.

Ma a tudományos szempontokhoz más okok is járulnak, amelyek Tibet felé irányítják érdeklődésünket. Ázsia két nagyhatalma: az angol és az orosz egyaránt terjeszkedni óhajt. Mindkét hatalom a roskatag khinai birodalom nyugati melléktartományait: Tibetet és keleti Turkesztánt akarja megszerezni. Az utóbbi elfoglalására már az oroszok tettek egy időben kísérletet, de az angol kormány tiltakozása folytán le kellett róla mondaniok. Az idén viszont az angolok indítanak Joung ezredes vezérlete alatt nagy katonai expedíciót Tibetbe, amelynek egyenesen bevallott célja Lhasa elfoglalása. Hogy azonban a katonai hódítással, éppen úgy, mint Napoleon egyiptomi hadjáratában, vele fog járni a tudományos kutatás is, az kétségtelen. Ebből a szempontból a jelen évre tervezett tibeti katonai expedíció bennünket is érdekelhet.

Földirati tekintetben Tibet egész terjedelmében a középázsiai nagy hegyrendszerhez tartozik. Ez a hét millió km² kiterjedésű magas hegyvidék, amelyet óriási hegységek határolnak és szedelnek keresztül-kasul, ez képezi tulajdonképpen az ázsiai kontinens közepét. Valamennyi oldalán meredeken emelkedik ki a földrész túlnyomó nagy részét elfoglaló síkságokból és alacsony felföldekből. Ázsiának úgyszólván természetes fellegrát képezi és fensíkjai helyenkint a 4000 métert is meghaladják és legmélyebb része: a Tarim-mélyedés is 670 méternyire van a tenger színe fölött. Innen ered a Tigris és Eufrates kivételével Ázsiának valamennyi nagy folyója. Ennek a hegyvidéknek déli, legmagasabb fensíkja Tibet.

Tibet délről a föld leghatalmasabb hegláncára, a Himalayára támaszkodik és északra a Küenlün láncolat felé fokozatosan esik. Déli része azonban még egészen beleesik a Himalaya hegység területébe és a tartomány nagy részét a Himalaya nyugat-keleti irányú előhegységei bo-

ritják, amelyeknek hosszanti völgyeiben még mint ragadó hegyi folyamok zúgnak az Indus és Brahmaputra, az indiai felsziget két hatalmas határfolyója. A tartomány déli határa csaknem mindenütt pontosan egybeesik a Himalaya gerincével, amely a fensíkot óriási, csak helyenkint átjárható falként zárja el India elől. Egész hosszában a Himalaya az Imkus áttörésétől a Brahmaputraig 2400 kilométer, szélessége átlag 200—300 kilométer és előhegységeit, köztük a hatalmas Karakorumot nem számítva, mintegy 660,000 km² területet borít be óriás tömegével. Ötven csúcsa haladja meg a 6000 métert és számtalan hágója közül csak kettő alacsonyabb 4800 méternél, vagyis a Mont-Blanc magasságánál. Anyaga főként homokkő, mész, pala s gnájsz, helyenkint gránit. Egészben véve újabkori képződésű és geológiai kutatások szerint fiatalabb számos sokkal jelentéktelenebb hegységnél. A hegység jelege általában véve egységes. Mélyen bevágott hosszanti völgyek ragadó vadvizekkel, folyókkal, sötét szurdokok, dús növényzetű középső régió, fent pedig örökké hóval fedett, ragyogó, felhőbe burkolódzó magas hegygerinc, ahol minden állati és növényi élet hiányzik. A Himalayán azonban az utazók egy igen érdekes természeti tüneményt észleltek. A meleg déli oldalon a hó határa körülbelül nyolcszáz méterrel van alantabb, mint északon, Tibet felől. Délen ugyanis a nedves monszun szelek elegendő vízmennyiséget hoznak, amelyből örök hókorona képződhetik, míg ez a föltétel, az elegendő légköri csapadék, a jóval szárazabb, teljesen kontinentális jellegű Tibetben nincs meg. Éppen azért a glecserképződés is a déli oldalon sokkal jobban van kifejlődve.

Tibet nyugati részét a Himalaya előhegységei: a Gangri és Karakorum borítják, amely itt kapcsolódik egybe Belső-Ázsia másik nagy hegláncával, a Küen-lünnel. A keleti részt nehezen járható, hosszanti hegláncok borítják, amelyeknek mélyen bevágott völgyeiben haladnak kelet, majd dél felé India és Khina nagy folyói: a Brahmaputra, Mekong, Salveen és Jantsekiang. A tartomány többi fensíkterülete részében számos lefolyás nélküli sósó-medence terül el, amelyek közül legfontosabb a 4630 m. magasan fekvő Tengri nor. Mindezeknek a tavaknak vidéke csaknem teljesen hiányos a vegetációnak és állati életnek, míg a kevés édesvízű tó partjain a nagy tengerszín feletti magasság dacára is élénk állati és növényi élettel találkozunk. Az egyes folyam-

TIBETI TÁNCOS.

vidékek és tómedencék között magas, majdnem a szerves élet határát megközelítő, nehezen járható hágók képezik az összeköttetést. Így például a KHALAMBA-hágó a Brahmaputra és Tengri nor között meghaladja az 5200 métert, a Duplex-hágó pedig, amelyen annak idején Pzsevalszkij behatolt Tibetbe, eléri a 6000 métert is.

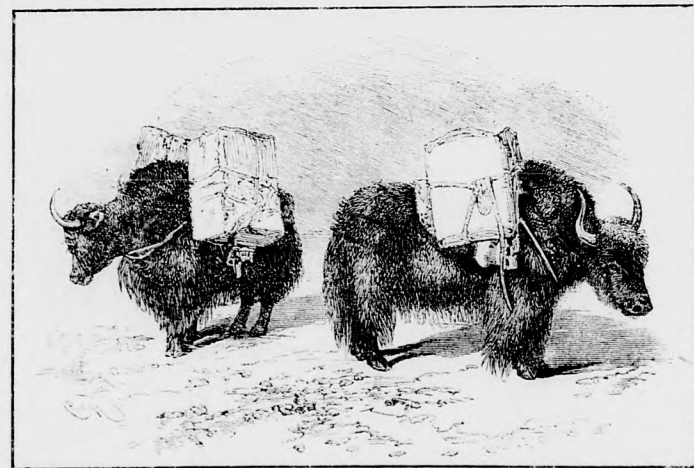
A vegetáció, minthogy a tartomány átlagos magassága, meghaladja a 4000 métert, teljesen alpesi. A völgyeket kivéve a fafaják egészen hiányoznak és helyüket cserjék, fűvek foglalják el, 5200 méteren túl pedig már csak mohok és zuzmók találhatók. A füves, pusztaszerű, magas fensíkokon, ahol a nagyrészt állattenyésztéssel foglalkozó nomád lakosság él, éppen azért tüzelő anyagban óriási a hiány. A pásztorok rendszeren a jaknak, argalinak és egyéb csapatokban kóborló állatoknak kiszáradt trágyáját szokták összegyűjteni és azzal tüzelnek.

Tibet állatvilága fajokban nagyon szegény, de egyedekben annál gazdagabb. Nagyobb ragadozók valószínűleg teljesen hiányoznak és az emlősöket a vad tulok vagy jak, a vad szamár (kiang), argali juh, antilopok és gazellák képviselik. A melegebb keleti hegységekben nagy szám-

mal fordulnak elő egyes szarvasfajok. Édesvízi tavak vidékén megszámlálhatatlan mennyiségben hemzsegnek a vízi madarak. A nagyobb madarakat a Himalaya előhegységeinek sasai és keselyűi képviselik. Háziállatok közül a juh van nagy mértékben elterjedve, amelynek tenyésztése a fátlan és gabonatermelésre alkalmatlan vidékek lakosságának egyetlen keresetforrását képezi.

A tartomány lakosai, a tibetiek külön, a mongol törzshöz tartozó népfajtképeznek. Túlnyomó részben nagy, erős természetűek, mint a hegyvidéki lakosok általában. Legnagyobb részben nomádok és csak a melegebb, mélyebben fekvő völgyekben vannak állandó telepeik, ahol földműveléssel is foglalkoznak. Egyes helyeken, mint Lhasa kertjeiben annyira vitték, hogy az ég alj zordon-sága mellett is ültetnek különféle gyümölcsfákat. Európai utazók és panditák azonban a népet egyértelműleg megbízhatatlannak, gyanakodónak és gyávanak mondják. Feljebbvalókkal és hatalmasabbakkal szemben meghunyászkodásig alázasak és köszönésükben, hajlongásukban és a tisztelet legmagasabb fokát kifejező nyelvtögtetésben határt nem ismernek. Sátorukat a jaknak hosszú szőréből készítik, amelyet kötélverésre is felhasználnak. Ruhakészítésre a juhgyapjút használják. Ruhájuk hosszú kaftán, amelyet derekukon övvel szorítanak össze. Arra akasztják fel fegyvereiket is, melyek közül különösen a kard az előkelőknél gyakran drágakövekkel van kirakva és igen értékes. Lárukon hosszú gyapjúharisnyákat és bőr-szandálokat viselnek.

Az előkelők khinai divat szerint selyembe öltöznek és utazásaiknál öszvéreket és lovakat hasz-

MEGTERHELT JAKOK.

nálnak. Zordonabb vidékeken a lovat és öszvért a jak helyettesíti.

A zord éghajlat és a nehéz megélhetési viszonyok folytán a lakosság száma nem is nagy; Tibetnek mintegy 1.900.000 km.² területén összesen aligha rüg többre másfél—két milliárd. Ők maguk országukat Bod-julnak, «erős ország»-nak nevezik és magukat kiválóbaknak tartják a többi embereknél, mert közöttük székel a dalai láma, Buddha megtestesülése. Tibet tulajdonképpen Khinának egyik melléktartománya volna, de tényleg csak igen laza összefüggésben van vele, úgy, hogy kormányzására és igazgatására a khinaiak majdnem semmi befolyást sem gyakorolnak. A tartomány kormánya egészen theokratikus, teljes egyházi államot képez. Élén áll a dalai láma, a «felső tenger», a buddhista vallás legfőbb papja, akit csaknem imádásszerű tiszteletben részesítenek. Székhelye a Lhasa közelében levő Botala nevű zárda-erősségben van, amely egy száz méter magas gránit sziklatömegre van építve. A lakoságnak igen jelentékeny részét, mintegy egy tizedrészét képezik a papok és szerzetesek, a lámák, akik a társadalom legfelsőbb rétegét alkotják és a tibeti tudományosságunk egyedüli képviselői.

A tibetiek vallása a buddhizmusnak egyik válfaja, felekezete. A nép vakon követi vallását, amelynek egyik sajátosság szertartása az álarcos tánc. Egy tibeti angol utazó: Bower kapitány, akinek alkalma volt látni, azt mondja róla, hogy némileg hasonlít a dervisek táncához és rendkívül fárasztó. A túlzott vallási buzgóságnak egyik sajátosság kinövése a templomokban elhelyezett imádkozó gépek, sőt a folyószeleken is található imádkozó malmok rendszere, amelyek bizonyos pénzdarabok bedobása után leimádkozzák az üdvözültni óhajtó tibeti összes bűneit.

Tibet gazdasági életéről igen keveset tudunk. A juhtenyésztésen kívül, amelyet nagy kiterjedésben űznek a lakosok, sőt, boraxot, aranyat, mosuszt és érceműeket szállítanak innen Khinába. A keleti tartományoknak fontos kiviteli cikke ugyancsak Khina felé a hánesban levő szarvasszarv is, amelyet ott gyógyszerül használnak. Értéke igen nagy, így például a Szibériában vásárolt szebb szarvakért darabonként száz rubelt is fizetnek a khinai kereskedők.

Ami Tibet politikai beosztását illeti, hat tartományból áll, de sem az egyes tartományok kiterjedését, határait, sem kormányzási rendszerüket nem ismerjük. Városa úgyszólván egyetlen

egy van, maga Lhasa, melyről azonban tudósításaink igen ellentmondók. A lakosság számáról szóló tudósítások 15.000—100.000 lélek között ingadoznak. Main Singh, a tudós pandita ezt az ünnepekkal magyarázza, mikor óriási néptömegek gyűlnek össze a máskülönbben csekély lakosságú városban. Lhasán és néhány jelentéktelenebb helyen kívül csak a kolostorok környékén vannak telepek, amelyek a kolostorok szükségleteinek kielégítésére földmívelést és ipart is űznek.

Ez az nagyjából, amit ma Európában Tibetről tudunk. Különösen geográfiai tekintetben még nagyon sok kérdés vár itt megoldásra, amelyekre a Joung ezredes expedíciója és a nyomát valószínűleg követő angol foglalás lesz hivatva megoldani. És ha Tibet belekerül az angol világbirodalom érdekszférájába, nem annyira gazdasági jelentősége lesz fontos, hanem talán egy ősrégi civilizációnak nyomaint fogjuk ottan megismerni, amely semmiesetre sem maradhat hatással az ókori tudományokra nézve.

AZ ANTILLÁK VILÁGA. 15

Regény. Irta Verne Gyula. Fordította Zsigány Árpád.

A szigeten, egész 1635-ig, a karib-indiánok laktak, de ekkor a francia d'Esnambue, Szent-Kristóf kormányzója, vagy száz emberrel gyarmatot alapított rajta, és sok véres összecsapás után teljesen elfoglalta a szigetet, melynek benszült lakosait a későbbi gyarmatosok lassanként mind egy szálra kiirtották.

Ettől kezdve rendes mívelés alá fogták a termékeny szigetet, s a XVII. század vége óta a kakaó lett főkinése Martinique-nek.

Erre nézve Tony Renault a következő érdekes kis történetet mesélte el pajtásainak:

— 1718-ban egy irtózatossá ciklon a sziget összes kakaó-ültetvényeit tövestől kitepte. A párisi fűvészkertben volt néhány ilyen kakaó-fa, mit a hollandusoktól szereztek. A kormány megbízta Desclieux természettudóst, hogy vigyen Martiniquebe két kakaó-palántát. De a hosszú úton csaknem az utolsó cseppig elfogyott az ivóvíz s félni lehetett, hogy a becses palánták elszáradnak. Desclieux, hogy megmentse őket, inkább nem ivott és tűrte a szomjúságot . . . Így aztán a palánták szerencsésen megérkeztek a szigetre s ezeknek a hajtásaiból támadtak a mostani kakaó-ültetvények.

— Ugyanígy hozta Párisba Jussieu azt a hatalmas cédrust, mely a fűvészkert egyik legszebb esodája, — mondta Clodion Lajos.

— Úgy van, úgy, — bólogatott Patterson úr, — a franciák derék emberek . . . ideálisták . . . még a tudósok is.

Az utasok mindjárt másnap reggel megmászta a Mont-Peléet, s nem bánták meg az ezzel járó nagy fáradságot. Onnan fölülről végig láthattak az egész szigeten, s percekig szinte némán bámúltak az alattuk fekvő terület buja növényzetét, melyből ki-kivillantak a fehér házak, míg köröskörül, a szakgatott partok kanyarulataiban és öbleiben, kék sávokban és foltokban ragyogott az óceán vize . . .

— Hát nem mondtam, hogy az én szülőföldem a legszebb az Antillák között? — kiáltott föl Tony Renault lelkesülten.

S a többiek mind rámondták, hogy igaza van.

Másnap, gyönyörű szép időben, átrándultak az utasok Fort-de-Franceba. Miután felségesen megreggeliztek, megnézték a sziget fővárosát, melynek legnagyobb nevezetességei a katonai erődítések, a nagy kaszárnyák és a régi arzenál. Fort-de-France nem annyira kereskedő város, mint inkább fontos hadi kikötő, mely nemesak ezt a szigetet védi, hanem a franciák többi gyarmatait is az Antillákon.

Magának a városnak a fekvése és a környéke gyönyörű. Remek fasorok vezetnek a szomszédos dombokig, s ezek közt leghíresebb a Savane-fasor, mely a Saint-Louis erődnél végződik, s melynek kellő közepén, százados palma-óriások ernyője alatt áll Josephine császárnő fehér márványszobra. Mert Beauharnais Josephine, akit Napoleon császár magához emelt a trónra, kreol nő volt és Martinique szigetén született.

Augusztus 31-én, az indulást megelőző napon, az utasok hosszabb kirándulást tettek a környék erdeibe. Patterson úr, aki nem győzte úgy a gyaloglást, mint a fiúk, kissé elmaradt s legelőször is Clodion Lajos vette észre, hogy nincs köztük.

— Patterson úr! . . . Patterson úr! — kiáltottak a fiúk.

Semmi felelet.

A fiúk megdöbbenve néztek vissza.

— Talán eltévedt? — kérdezte Axel Wickborn.

— Semmi esetre se lehet messze, — mondta Roger Hinsdale.

— Egyszerre kiáltunk mindnyájan, — tanácsolta Tony Renault.

És mindnyájan tele torokból kiabáltak:

— Patterson úr! . . . Patterson úr . . .

Megint semmi felelet.

A fiúk most már aggódni kezdtek s az eltévedt mentor keresésére indultak.

Az erdő sűrű volt, úgy hogy nem széledhetek el, mert könnyen eltévedhetek volna. Együtt maradtak tehát, még pedig azért is, mert nem

volt lehetetlen, hogy valami mérges kígyóra akadnak, — s akkor ugyancsak jobb, ha egymást segíthetik a veszedelmes féreg agyonverésében.

— Patterson úr! . . . Patterson úr! . . . — kiabáltak szakadatlanul, de eredmény nélkül.

Most már mindnyájan fölötté aggódtak s a legrosszabbat sejtették.

. . . Hová tévedhetett, vagy mi érthette Patterson urat? . . .

Végre, hosszas bolyongás után, egy tisztásra

A SAVANE-FASOR, FORT-DE-FRANCEBAN.

érték, a melyen, sűrű fák árnyékában, szinte a szem elől rejtve, egy kis vadászház lappangott. Afféle fából összerótt vadászkunyhó volt, ahol a fáradt vadász megszállhat éjszakára.

— Csak nincs odabent? — kérdezte Niels Harboe.

— Minden esetre nézzük meg, — tanácsolta Magnus Anders.

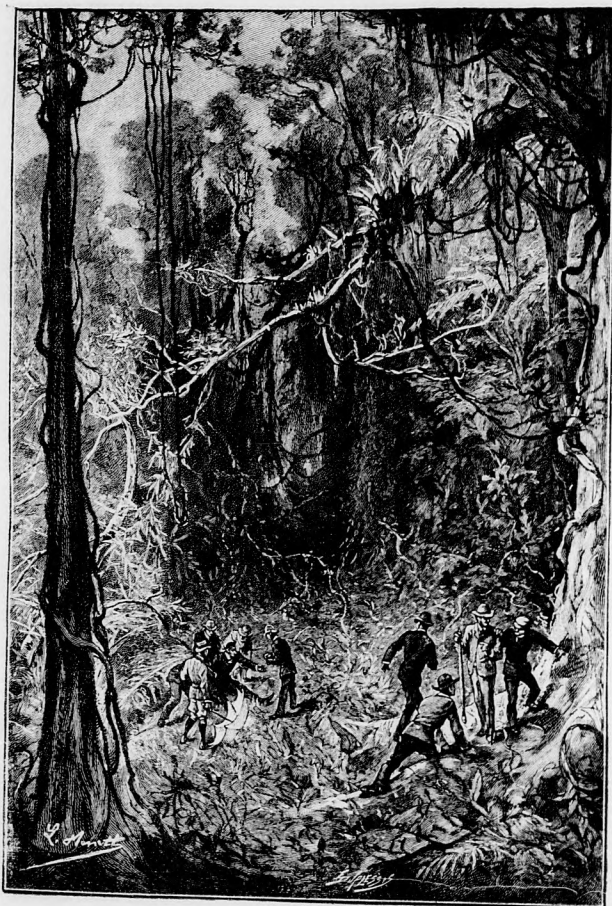
Belőtték az ajtót, de a kunyhó üres volt; egy csomó száraz fű, egy vadászkés meg egy vadásztarisznya és egy rozoga asztal, — ez volt az egész bútortart.

A kívül maradtak ekkor hangosan kiabálni kezdtek:

— Itt van! . . . Meg van! . . .

S csakugyan, hűsz lépéssel odább, egy fa alatt feküdt Patterson úr, egész hosszában elnyújtva, kalapja a földön, az arca eltorzulva, ő maga ájultan . . . vagy talán már holtan is? . . .

A fiúk már rémülten álltak körül mentorukat, miközben a leghiggadtabb Leiven Albertus letérdelt melléje, hogy meghallgassa a szíve dobogását.

. . . HOVÁ LETT A KÍGYÓ? . . .

Még él . . . Ver a szíve!

Mi történhetett vele? — tűnődtek a meg-rémült fiúk.

— Talán kígyó marta meg? — mondta Tony Renault.

Ez a föltevés éppen nem volt valószínűtlen. A kígyók, már akár az angolok hurcolták be, akár nem, nagyon elszaporodtak a szigeten, s különösen a boák voltak veszedelmesek, habár ezek az óriás erejű kígyók csak ritkán, s akkor is csak ingereltetve, támadják meg az embert.

Mindenekelőtt eszméletre kellett hozni Patter-

son urat; óvatosan fölültették hát, nekitámasztva a fejét és derekát a fa törzsének, s mialatt a fiúk egy része vizet hozott, hogy fölmosják, addig Tony Renault szétfeszítette az ájult mentor fogait és rumot öntött a szájába.

Patterson úr, mihelyt arcába locsolták a friss vizet, megrázkódott és kinyitotta a szemeit.

— A kígyó! . . . — nyögte fájdalmasan. — A kígyó? . . .

Patterson úr, — mondta Clodion Lajos gyöngéden, — mi vagyunk itt . . . Térjen magához . . .

— Hát a kígyó? . . . Hová lett a kígyó? . . .

— Miféle kígyó? . . .

— Ezen a fán volt . . . az ágról lógott le . . .

Lassanként egészen magához tért és lázas izgatottsággal beszélt el rémes kalandját. Lehajolt a fa tövében, hogy leszakítson egy virágot, s midőn ismét fölegyenesedett, majdnem beleütötte a fejét egy roppant boába, mely az ágról függött alá és rá akart rohanni . . .

— Csak annyi időm volt, hogy fejbe vághattam a botommal, s aztán ájultan estem össze az ijedségtől és izgatottságtól . . .

— De hol az a kígyó? — kiabáltak a fiúk.

— En látom . . . Ő, még most is itt van! — kiáltott föl Tony Renault és rémülten ugrott földre.

A fiúk odapillantottak, ahová Tony Renault mutatott; az óriás kígyó, — lehetett vagy három méteres, — csakugyan ott volt, de élettelenül lógott le az ágról.

Patterson úrnak valóban «szerencsés keze» volt: úgy látszott, hogy botjának egyetlen csapásával megölte a veszedelmes állatot, s a fiúk ki se fogták a gratulálásból.

— Kitömetjük a férget! — mondta Patterson úr büszkén, — s ezt a diadaljelet az *Antilian School* múzeumának ajándékozzuk.

Tony Renault és Clodion Lajos mindjárt fölmasztak a fára a kígyóért és diadallal hozták le. Aztán előszedték az elemőzsiát, jóízűen meguzsonnázták és három órával később, este kilenc órákor, már mindnyájan otthon voltak az *Alert* fődélzetén, ahol Patterson úr mindenkinek eldicsékedett a kalandjával.

Hanem, lefekvés előtt, amikor Patterson úr már fáradtan és öndicsőségével eltelve nyugalomra tért, Clodion Lajos furesa dolgokat suttogott Tony Renault fülébe.

— Tudod-e, — mondta halkan, — hogy ezt a kígyót voltaképpen ki se kell már tömetni?

— Ugyan miért? — kérdezte Tony Renault. — Hát azért, mert már ki van tömve! . . .

Tony Renault hangosan kacagott.

Valóban úgy volt! A kígyót ki tudja mikor ölte meg annak a kis vadász-kunyhónak a gazdája, s miután kitömette, fölakasztotta a fára, mint a maga ügyességének és szerencséjének a jelét. S ez a holt, kitömött kígyó rémítette halálra a derék Patterson urat.

IV.

Santa Lucia.

Az *Alert* másnap kora hajnalban fölszedte a vasmacskaít és tovább indult Santa Lucia felé. Mivel kedvező éjszakai szél fújt, egy nap elegendő volt rá, hogy a hajó megfussa azt a nyolc- és néhány mérföldet, mely Saint-Pierret elválasztja Castriestől, az angol sziget főkikötőjétől.

Ez a kikötő gyönyörű fekvésű amfiteátrumhoz hasonlít, csak hogy a feneké nem fővény, hanem maga a tenger. Öble keletre nyílik, tehát mind a szelektől, mind az erős tengerjárástól védett, s oly mély és tágas, hogy a legnagyobb hajók is horgonyt vehetnek benne.

Hinsdale Roger tehát méltán büszke lehetett szülőföldjére, ahol — noha már régen Angliába költöztek, — szüleinek még mindig voltak birtokai. Ezeket mister Falkes Eduárd kezelte akkor, s már előzetes utasítást kapott, hogy mihelyt az *Alert* oda érkezik, azonnal lássa vendégül őt is, meg útítársait is.

Harry Markel nem akart éjszaka bevitörézni a kikötőbe s ezért megvárta a reggelt a nyílt tengeren. Hinsdale Roger azonban már kora hajnalban a fődélzetén volt, lesve a perctet, amikor a szürkülő világosságban megpillanthatja szülőföldje körvonalaait. Ott volt Patterson úr is, aki, mint rendesen, ha valamely állomáshoz közel jártak, röviden és nagyjából elmondta a sziget történetét.

Ezen a szigeten, melyet még szintén Kolumbusz Kristóf fődözött föl, a karib-indusok laktak. Az időt, hogy mikor telepedtek meg rajta az első európai gyarmatosok, ma már nem tudjuk pontosan, csak az bizonyos, hogy a spanyolok 1639 előtt semmiféle gyarmatot nem alapítottak ottan, az angolok pedig csak tizennyolc hónapig bírták, a XVII. század derekán.

A karibok azonban már 1640-ben fölláztak s úgyszólván az összes európaiakat lemészárolták: csak néhány család bírt elmenekülni a spanyol gályákon.

Tíz évig nem is tette lábát a szigetre fehér ember. Ekkor azonban negyven francia, akiket bizonyos Rousselan vezetett, ismét gyarmatot alapított Santa Luciában. Ez a Rousselan roppant bátor és erős akaratú ember volt; hogy megszilárdítsa az uralmát, indus nőt vett feleségül, amivel aztán meg is nyerte a benszülött jóindulatát. (Folyt. köv.)

A mozgás szükséges voltáról.

Kézzel fogható dolog, mint akármelyik mennyiségtani igazság, hogy mindennek, ami létezik, alapjának kell lennie, amelyen álljon, gyökerének, amelyből fölsarjadzék, tengelyének, amely körül forogjon, olyasminek, ami, bármilyen alárendelt szerepe legyen is az egészhez való viszonyában, nélkülözhetetlen súlypont, melytől az egésznek a léte függ. Nincs épület alap nélkül; az alapnak magában véve nincsen fontossága és ha jól meg van vetve, rendesen nem is látszik. Épp ilyen a viszony az ember lelke és teste, szellemi képessége és testi egészségének közt: ennél fogva, ha ez az analogia helyes, nyilvánvaló, hogy a tanulónak elsöben is izmainak és vérének egészségére kell ügyelnie. Ámde mindenki tudja, hogy az ifjúságnak kisebb gondja is nagyobb annál, hogy egészségének gondját viselje, vagy ami egyre megy: izmait és véréét észszerűen ápolja s minél szorgalmasabb a diák, annál jobban hajlik erre a gondatlanságra: hasonlít az olyan vonathoz, mely jelzés híján egyenest a veszedelmes örvény széléhez robog, mielőtt észrevenné, hová tart. Ezért mihelyt a tudományoknak adod magadat, légy arról erősen meggyőződve, ami mellett a tapasztalat is szól: hogy minden ülő életmód, kivált ha erős és tartós szellemi munkával van kapcsolatban, többé-kevésbé egészségtelen s hogy a természetből gyöngé testszervezet, amely pedig hajlandóbb bújni a könyveket, egyenest az erők elgyöngítésére és a test tönkre jutására törnek. Egy öreg diáknak ezt a figyelmeztetését vegye fontolóra mindenki, hogy a vér a fejbe tódul, ha nem teszi föl magában az ember, hogy épp annyi gondot fordít egészsége föntartására, mint amennyi gondot fordít a kézműves arra, hogy szerszámai élesek legyenek, vagy a jó katona arra, hogy puskaporát szárazon tartsa.

Különböen csak egy-két legfontosabb szabályt akarok papírra vetni, melyekre a tapasztalat vezetett.

A test minden egyes tagjának fejlődése és ereje, miként tulajdonképpen minden szerves működés a világon, a *gyakorlaton* fordul meg. Minden élet tevékenység és munka: föltétlen nyugalom csak a sirban van és az életrevalóság mértéke a munkabírás. Hogy a test összes képességét és működését összhangó tevékenységben tartsuk, egészségesegeknek kell lennünk s hogy nagyobb legyen életrevalóságunk, erősek-

nek kell lennünk. Lehet valaki egészséges, még sem erős, de az egészség többé-kevésbé erőre tör, a betegség pedig gyöngeség. Már pedig azt mindenki láthatja, hogy a természetben minden növekedéssel nagyobbodik; ámde minden növekedés állandó gyakorlása az élet- vagy tenyésztési erőknél s mindaz, ami gátolja vagy gyöngíti ez erő tevékenységét, megakasztja a növést, gátolja a termékenységet.

Tartsa hát minden diák az eszében, hogy az ülés, az íróasztal fölé hajlás, a könyvbújás éppen nem gyarapítja a test erejét. Csak a gyakorlástól és mozgástól pezseg gyorsan a vér és játszának az izmok; a természet nem érti a tréfát, ha valaki elhanyagolja a kellő mozgást, boszút áll. Minden diáknak szentül meg kellene fogadnia, hogy naponként legalább két órát jár a szabad levegőn. Ha elmulasztja, a lábak hidegsége, a meg-megbomló testi gépezet, a gyomornak és agynak különféle zavarai idejekorán tudtára adják, hogy vétkezett a természet ellen s ha nem változtat életmódján, megbűnhődik, mint valami szófogadatlan gyermek; mert a természet nem olyan ám, mint egy lágyszívű tanító, nem ismer kegyelmet a büntetésben. Miért is adja magát a diák az ülés elpuhító és egészségtelen szokására? Épp oly jól lehet gondolkozni állva, mint ülve, sőt sokszor jobban; s ami az olvasást illeti, manap már kis alakban s olesó áron lehet hozzáférni a legjelesebb művekhez is, ezért hát senki sem kénytelen meghajtani a derekát s összenyomni a mellét, mikor a kezében is tarthatja a könyvet. Sokkal természetesebben és nagyobb sikerrel olvashatsz színművet vagy költeményt, ha föl- s alájársz a szobában, mintha széken szunyókálsz. A hosszas ülés igazán oktalan szokás, mellyel föl kell hagyni. Ha azonban kénytelen vagy vele, fordulj háttal a világosságnak, testedet tartsd egyenesen s melledet szabadon. Ha nyelvet tanulsz vagy szép költeményt olvasol, lehetőleg olvass hangosan sokat; ajánlja ezt a gyakorlatot már Alexandriai Kelemen is; kettős hasznát látod: erősíti a tudódot s hozzá szokik füled a hangárnyéklátod észrevezéséhez, amit oly kevésbe vesznek nyilvános iskoláinkon. A legtöbb esetben csakugyan nincs semmi szükségképpen kapocs a tudomány közt, amelynek odaadja magát a diák és az ülő életmód közt, amelynek a diákok rendszeren hódolnak.

Nem mondom, hogy nincsenek olyan munkálatok, melyeket csak könyvek közepett lehet végezni, de tegyük föl, meg akarok ismerkedni

Homerossal, miután megbirkóztam az első nyelvtannal és szótárral, épp oly jól olvashatom hegy tetején, vagy ha az idő nem volna derűs, valamely terebélyes fa alatt vagy árnyékos lugasban, mint füstös-gőzös szobában. Az Aischylos drámája vagy Plato dialogusai keltette gyönyört nem apasztja, sőt nagyban fokozza, ha amellettt érezzük a virágok illatát, halljuk a falevelek susogását, a csevegő patakok zúgását. Ha mindjárt az első olvasás alkalmával jegyzékbe szeded a nehezebb szavakat, másodsor már nem szorúlsz szótárra. Különösen attól tartózkodjék a diák, egészsége és a jó izlésre való tekintetből, hogy ne vigye magával mindenüvé a könyvek szagát.

Hogy az ifjú megmenekedjék a könyvszagtól, derék mód arra, ha beáll valamelyik önkéntes csapatba: * kettős haszna lesz a katonai gyakorlatból: egyrészt leköszörüli a szörzsálhasogatóra való hajlandóságot, másrészt alkalmassá teszik az ifjút emberi és polgári köteleltségeinek teljesítésére. A mai poroszok, mint hajdanában a görögök, jól ismerik a katonai kiképzés becsét s minden férfi köteles nálok annak idején katonáskodni, holott az angolok korán bezárkóznak írószobáikba, amiért megszenved az ember s polgár egyaránt. Napjainkban a vasúton vagy gőzhajón utazás olesóságánál fogva halálos bűn akár mely ifjúra nézve, ha hetek- és hónapokszám unalmas könyv mellett gunnyaszt, pedig sokkal egészségesebb képeket szívhatna magába az élő természetnek, üde völgynek vagy hullámkorbácsolta szigetnek közvetlen látásából. Ám hordjon könyvet a zsebében, ha már nem tud meglenni nélküle, de okosabban tesz, ha iparkodik mennél előbb szabadulni ettől az irott segédeszköztől s ha közvetlenül tanulmányozza a természetet; üljön le szemtől szembe a természettel, *bölcséltelenséggel*, miközben észrevétlenül erősítik elméjét és növelik érzését a körülötte játszó természetnek ezernyi könnyed hatásai. De azért még se dobjuk magunkat a Wordsworth-féle ** ábrándozások karjaiba; többet ér ennél a divatozó

* Az angol katonai szervezet nagyban elít a miénktől; nincs az angolnál sem katonaszedés, sem kötelező hadiszolgálat. Vannak helyettök önkéntes csapatok, melyekbe különböző feltételekkel állnak be.

** Wordsworth Vilmos angol költő (1770-1850) a *lakiste*, vagy a tavak iskolájának egyik feje; azért neveztek így azt az iskolát, mert tagjai jobbadán a westmorelandi s a cumberlandi tavak partján ütötték fel sátrukat. Wordsworth költészete ábrándozó és érzélgős, olykor unalmas. *Excursion* (Kirándulás) c. művét tartják remekművének.

utazás és gyaloglás, melyek nagy hasznára vannak egészségünknek is, műveltségünknek is. Földrajzot, növénytant, állattant s a természetrajz minden ágát jobban tanulmányozhatni az Isten szabad ege alatt: de hogy ezt sikerrel üzhessük, nagy szükségünk van a lábunk használatára, a *gyaloglásra*, ami hasznos szer független ember képzésére. Sokkal jobb tanulni a történelmet vagy a régiségtant valamely történelmi völgyben, apátság romjain vagy régi határőrségi várnál. Oly korban, mikor többé-kevésbé boldog-boldogtalan utazik, a tudósnak, aki viláért ki nem mozdulna hazulról és csak avatag könyveken rágódik, bele kell törődnie abba, hogy félbolondnak tartásák, vagy nyápienak az erős, megtermett emberek közt, nem is számítva, hogy egész élete merő nyavalygás és időnap előtt elpusztul.

John Stuart Blackie.

Fordította

Kováts S. János dr.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Önképzőköri tudósítások. A *szabadkai községi főgimnázium* önképzőköre január 10-én ülést tartott, melynek műsora a következő volt: Novellák felolvasása; a novellák szerzői: Pollák Lajos, Brenner József, Sztrokay Kálmán, Munk Arthur és Licht József.

VEGYESEK.

Az emberi agyvelő átlagos súlya 1-3 kilogramm, de mivel kimagasló, tehetségesebb embereké ezt erősen meghaladja, szokás összefüggést keresni az értelmi tehetség és a nagy agy súlya között. Híres férfiak agyvelő-súlya:

	éves	gramm
Dante, költő	56	1420
Eroca, anthropologus	56	1484
Gauss, matematikus	75	1490
Helmholtz, fizikus	73	1500
III. Napoleon, államférfi	65	1500
Vajda János, költő	70	1500
Morny, államférfi	50	1520
Dirichlet, fizikus	54	1520
Schiller, költő	68	1580
Kant, bölcselelő	80	1650
Thackeray, író	50	1660
Abercromble, orvos	64	1780
Bismarck, államférfi	83	1867
Turgenjew, író	65	2020
Byron, költő	36	2238
Cromwell, államférfi	59	2333

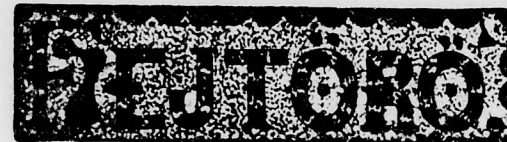
Föltűnően kis agyveleje volt Nagy-Frigyesnek: kisebb, mint az európai népeknél az átlagos 1372 gramm, mely oknál fogvást nem lehet egyedüli mérleg az agyvelő súlya az értelmi képességek megítélésében. Az elért évek is figyelembe veendőek, mert az aggkorral sorvad, fogy az agyvelő: miért föltehető,

hogy magasabb korban elhalt emberek súlyosabb agyvelővel dolgoztak. A khinaiaké 1430 gramm, az észak-amerikai négereké 1331, az afrikai négereké 1218, a hinduké 1171 gramm. Meglehető kis agyveleje volt még a következő nagy embereknek:

	éves	gramm
Gambetta, államférfi	39	1314
Hermann, filologus	51	1240
Hauszmann, mineralogus	77	1230

Tanulságos az emberi koponya belüregének is a térbeli összehasonlítása köbcentiméterekben:

az ausztráliai	1228
a hottentotta	1230
az óceániai néger	1250
a malaji	1328
a khinai	1345
IX. századi párisi	1404
XII. századi párisi	1425.9
a kaukazi faj általában	1427
XIX. századi párisi	1484.2
a germán	1534.1
az angol	1572.9

Jelige: Feltörő az elme sportja.

Történelmi kérdés:

Ki volt az a dán király, aki bátyját és annak fiait megölette, csak hogy ő kerülhessen a trónra?

(H. Nagy Jenő.)

Földrajzi kérdés:

Melyik Franciaországnak az a fensíkja, mely tele van kialudt vulkánokkal?

(Molnár Elek.)

Számtani kérdés:

92 oly két szám összege, melyek közül ha az egyiket 7-tel és a másikat 3-mal osztjuk, a hányadosok összege 20. Melyek e számok?

(Limbek Béla.)

Számtani találós kérdés:

A bal zsebemben két forinttal van több, mint a jobb zsebemben, az erszényemben pedig harminc forinttal van több, mint a két zsebemben együttvéve. Van pedig az erszényemben és két zsebemben összesen 114 forint. Mennyi van hát a bal, jobb zsebemben és az erszényemben külön-külön?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1904 január 24.

14. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Történelmi kérdés: Szkublics Manó volt az a kapitány. — **Számtani kérdés:** 9 nap. — **Földrajzi kérdés:** Brenner hágó, 1342 m. magas. — **Képrejtvény:** Sírva vigád a magyar.

Helyesen fejtették meg: Békés László, Feleky József, Grosz Agoston, Straub Sándor, Loria Aladár, Kéry Gyula, Hoensch Gusztáv, Eisenstock Károly, Toldalagi Mihálygr., Stefanovics Milán, Julius Lipót, Dalmay István, Hívas Péter, Hidegkövy István, Kozálik Ferenc, Sziklay Géza, Salamon Samu, Gráner Lajos, Kirner Vilmos, Labancz Ernő, Fischl Ernő, Weisz Henrik, Licht Zoltán, Weisz Victor, Feith Pál és Miksa, Kund Béla, Melezer Béla, Szemző István, *Fölföldy Sándor*, Szabó Béla, Vállas Lajos, Halmi Deutsch József, Eisler Dezső, Láng Ferenc, Landesz József, Koltay Aladár, Pálits Emil, Tuschák Imre, Markbreit Imre, Koszhir Alajos, Rozgonyi Ottó, Laszallner Zoltán, H. Nagy Jenő, Vajner Géza, Brenner Tibor, K. Tarsoly Gergely, Szerényi Nándor, Gutmann Henrik, Sámson Lajos, Baranyai Zoltán, Makk István, Baja Benedek, Tóth Mihály, Paál Antal, Kohn Andor, Hegedűs Ferenc, Vajna Béla, Frank Tibor.

A kitzűzött könyvjutalmat (Szittnyai Elek: «Levelek egy tanuló ifjúhoz») *Fölföldy Sándor* főgimn. tan., egri előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

V. L. (Budapest). Most már némineműleg meg vagyok az írással elégedve, ámbátor szívesen elismerem, hogy ennél még sokkal szebben is lehetne írni. Az «Antillák világa» című elbeszélés március végéig fog tartani. — **Az ifjú honvéd.** Házi gyakorlatainak megjárja, de közlésre még nem méltó. Egy-két sikerültebb sora van, de egészben véve nem sikerült. — **Az árva.** Ezt az ismert témát jelesebb költőink már sokkal jobban feldolgozták. Dicsérjük nemes érzését, de verselési készsége még nagyon fogyatékos. — **Rákóczi Ferenc.** Gyöngye kísérlet. Nem közölhető. — **Dictator.** 1. Nines magva. 2. Egyelőre nem tartozik a rendes tantárgyak közé. 3. Nem tartozkodik állandóan a fővárosban. — **Önképzőköri tag.** A szabad előadást feltétlenül helyeseljük. A bírálatra beadott dolgozatokról is így kell beszámolni. — **H. D.** Nem intézkedhettünk még; előbb elolvassuk és aztán megmondjuk róla a véleményünket. — **Discipulus.** A latin levél ügyes, egy-két mondattani hibát nem számítva, jól sikerült. — **Színész.** Ne határozzon most, várjon a dologgal, hadd érjen. A festett világ és forró deszkák álma nagyon hamar szét szokott foszlani. Sok ifjú csalódott már; óhajtánám, hogy ön ne tartozék ezek közé. — **Transylvánia.** A mi szűkebb kis hazánk ifjúságának lelkesedése örömet szerzett nekünk. Csak tovább ezen az úton előre! — **Előfizető.** Minél több rejtvényt fejt meg, annál jobb; ahhoz a célhoz egynek a megfejtése is elég. — **Virágregék.** Halvány és erőtlen másolata annak, amit Tompa oly szépen megírt. — **Cz. G.** (Budapest). 1. Arany János «Bolond Istók»-ja töredékben maradt hátra. Ön a Petőfiével téveszti össze. 2. Jelenleg keveset ír, csak néha-néha szólal meg. Egyike a jelesebb elbeszélő költőknek. 3. Száraz értekezés, semmi egyéb. — **F. E.** (Temesvár). Küldhet; ha jók, közöljük. — **H. I.** (Szombathely). 1. A «Burkus» c. regényünk e félév végéig tart. 2. Küldhet. — **H. P.** (Tétlen). Több regény fekszik előttünk; még nem döntöttük el, hogy melyiket közöljük a jövő félévben. — **L. A.** (Szeged). György Aladár «A föld és népe» című könyvét ajánljuk. — **R. S.** Egész évfolyam. — **F. I.** (Csokaly). A közlésre szánt rejtvények mindenikét külön darab papírosra kell írni. — **Sz. G.** (Újvidék). Megkaphatja. — **H. N. I.** Rejtvényei nem közölhetők. A múltkoraiak sokkal ügyesebbek voltak. — **M. I.** (Losone). Ára 2 korona 40 fillér.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

VERNE GYULA.

KÜLÖNÖS VÉGRENDELLET.

Fordította GAAL MÓZES.

Egyedül jogositott magyar képes kiadás

60 KÉPPPEL.

Ára füzve 4 K. — Vásznonkötésben 5 K 50 f.

Magyar bélyegraktár

Budapesten, VI., Bajnok-utca 3.

Vesz, cserél és elad mindenféle (magyar és külföldi) levélbélyeget.

Uj! Uj! Uj!

Éppen most érkezett:

- 5 db kitűnő **Brazília**, köztük 100 és 200 Reises, mind az öt különböző, csak 25 fillér és a portó;
- 3 « **Nyassa**, 1900-ból, 2, 3, 5, 10 Reises, a zsiráffal, gyönyörű nagy bélyegek, csak 40 fillér és a portó;
- 3 « **Nyassa**, szintén 1900-ból, 20, 25, 50 Reises, a nagyobb értékek, csak 60 fillér és a portó;
- 4 « különböző **Portugál gyarmat**, Mozambique, Angola, Szent-Famás, stb. csak 25 fillér és a portó;
- 6 « **uj Török**, mind különböző, köztük a ritka piaszteres érték is, csak 25 fillér és a portó;
- 6 « különböző **Kuba**, a régi és ritkább bélyegek, Alfonz és Amedeus, csak 25 fillér és a portó;
- 6 « különböző **Portorico**, mind az amerikai hódítás előtt való időből, csak 25 fillér és a portó;
- 6 « különböző **Filippini** szigetek, a legritkábbak és a legszebbek, csak 25 fillér és a portó;
- 4 « gyönyörű szép **Uruguay**, okoresorda, ganeho, génius, vasut, stb. csak 25 fillér és a portó;
- 7 « különböző **Uruguay**, vasut, ganeho, világító-torony, okoresorda, stb. csak 35 fillér és a portó;
- 4 « **uj China**, sárga, piros, barna, stb., 1/2, 1, 2, 4 centes, ritka szépek, csak 30 fillér és a portó;
- 6 « **uj China**, 1/2, 1, 2, 4 centes, továbbá a ritka 5 és 10 centes (zöld!) csak 50 fillér és a portó;
- 2 « **Somali**, a tadjurai meszet tájkepevel, gyönyörű apró bélyegek, csak 25 fillér és a portó;
- 6 « **Finnország**, köztük 3 darab régi országezimeres, ritka és 3 darab orosz finn a sással, csak 25 fillér és a portó;
- 2 « **Hawaii**, sárga és zöld, országezimer, csak 25 fill. és a portó;
- 2 « « barna és piros, Honolulu, csak 25 fillér és a portó;
- 2 « « kármín és kék, Kamehameha, csak 25 fill. és a portó;
- 2 « « Kalakawa király arczképe, csak 25 fill. és a portó;
- 2 « « Lilinokalani királynő, csak 25 fillér és a portó;

A tíz darab Hawaii egyszerre csak 1 korona és a portó!

Használatlan bélyegeken is beküldheti a pénzt.

5 koronás rendelés portómentes.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású **album és árjegyzékünk**, mely tartalmazza az összes idevágó kellékek és **diszvasalások képes gyűjteményét.** Mivel a fentemlített czikkeik és kellékek az ideig jórészt **Bécsből** szereztek be, indittatva éreztük macunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes **album** összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly czikk **előnyös, olcsó és gyors** beszerzését, mely eddig csak **külföldről** jóval nehezebben és **nagyobb költséggel** történhetett. Tisztolattal
Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17
Árjegyzéket tessék a «T. L.»-ra hivatkozva kérni.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMTATVA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:		FELELŐS SZERKESZTŐ		SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:	
Negyed évre	2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.		Budapest,	
Fél évre	4 kor. 80 fill.				
Egész évre	9 kor. 60 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.	
Megjelenik minden vasárnap.				Kéziratokat nem adunk vissza.	

BURKUS.

Regény az ifjúság számára. Irta Gaal Mózes. 16

A Bogdán-familiáról is kérdezősködtem apámtól. Megtudtam, hogy a familiában rossz gazdálkodás folyik. Sokat költenek s nem szereznek semmit. Bogdán Jancsi, a legidősebb fiú honatyaságról álmadozik s a tavaszi választásokra készül, már pedig az efféle mulatság nagyon költséges.

— Hát az árva rokonról mit tud, édes apám?

— Etelkáról?

— Róla.

— Azt hiszem, most végzi az apacáknál az utolsó évét. Nagyon szelid teremtés, jól is tanul. Valahol fog majd állást kapni.

— Kivánnám neki szivemből.

A jó öreg boldogan tért haza. A Marci dolgát látta jóra fordulni, Feri kijelentette, hogy ezentúl megtud a fizetéséből élni. Szóval Pestre szakadt gyermekei épkezlábak, az odavalók is egészségesek. Istenem, mi kell több a szülőknak, akik egy emberéleten át csak ezért dolgoznak, reménykednek, aggódnak?!

XV.

«Vigéc»-ségem. Egy levél. Találkozom egy régi ismerősömmel.

A legérdekesebb embernek az életében sem érdekes minden napnak az eseményét elmondani, hát még az én életemben, mely reggel kezdődő és este végződő munkában telt le. A napszámok nem érnek reá arra, hogy változatossá tegyék életüket s ma jóformán minden ember napszamos. Egyiknek valamivel jobb a rubája, mint a másiknak s nem kell bőrkötényt felkötnie, de azért napszamos. Kijut mindennapra a munkája

s arányosan vagy aránytalanul felosztva kijut a bére.

Az én életem története eszerint nem arra való, hogy bonyodalmas kalandok tarka foglalatja legyen. Ha azt mondom, hogy Faragó úrnak hovatovább kiestem a kegyéből, még az sem tartozik a megrázó események közé. Faragó úr okos ember volt, hamar belátta, hogy amire ő gondolt, valójában nem kívánatos sem reá nézve, sem reám nézve, sőt ami a legfontosabb dolog, még a Faragó kisasszonyok egyikére nézve sem. A kisasszonyok majd férjhez fognak menni előkelő urakhoz. Ehhez mérten van nagy műveltségük s az apjuknak elegendő vagyona.

Valóban én egészen megértettem Faragó úrnak az elhülését irántam. Minél jobban felkarolt Cseley úr, annál közömbösebb lett irántam a másik főnök.

Minthogy azonban az üzlet főbb gondja a Cseley úr vállán nyugodott, az irodai alkalmazottak ügyeibe Faragó úr nem szokott beléavatkozni.

Így történhetett meg, hogy mióta Suszter úr, az utazó, önállóvá lón s elvette egy szappangyárosnak a leányát, Cseley úr engem nevezett ki utazónak. A kereskedelmi utazókat közkeletű szóval «vigécek»-nek szokták nevezni. Csinálnak rájuk egy csomó rossz viccet s valószínűleg minden jobb kabátos úr magát óriási magaslaton látja az úgynevezett vigécek felett. Hát ez már nálunk így van s akár mondom én, hogy rosszul van, a tényen nem változtatok.

Én a magam részéről nagy kitüntetésnek vettem ezt az előléptetést. Egy olyan nagy céget, mint a mienk volt, országszerte képviselni, van akkora tisztesség, mint képviselni valamely választókerületet, mely megválasztja a maga embe-